

Rusia și Revoluția greacă de eliberare națională din 1821

Olga Petrunina, doctor în științe istorice, profesor

Anul acesta Grecia sărbătorește aniversarea unui eveniment fundamental din istoria sa recentă, cea de-a 200-a aniversare a începutului revoluției de eliberare națională din 1821, pe care în țară au început să o numească chiar Mare. Principala sa semnificație constă în faptul că, drept rezultat al acesteia, pe hartă a apărut statul Grecia, care nu mai existase până atunci: în Antichitate grecii nu aveau un stat unitar, ci polisuri separate, iar acel imperiu medieval, pe care ne-am obișnuit să-l numim Bizantin, era un stat multinațional și se considera moștenitorul Romei Antice. Unitatea acestor popoare a fost susținută de credința ortodoxă comună multora dintre ele.

Pentru o lungă perioadă de timp, regiunile locuite în mod tradițional de greci au fost numite Grecia. După cucerirea Bizanțului de către turci, grecii au trăit câteva secole sub stăpânirea sultanilor și au visat la renașterea statului lor creștin. Printre ei au fost populare profețiile despre renașterea viitoare a împărăției creștine de pe Bosfor, care avea să se petreacă cu ajutorul „unui popor nordic puternic cu părul deschis”.

După sfârșitul războaielor napoleoniene, activiștii greci au început să se pregătească pentru o revoltă: pe teritoriul țării noastre, în Odessa, a fost înființată societatea secretă „Φιλική Εταιρεία” („Societatea prietenilor”), care pregătea o răscoală a grecilor în teritoriile stăpânite de sultan. Capul societății a devenit generalul armatei ruse de etnie greacă Alexandru Ipsilanti. La sfârșitul lui februarie 1821, cu un mic detașament, el a trecut râul de frontieră Prut și a ridicat o răscoală a grecilor în Moldova. O lună mai târziu, răscoala a început și în Grecia.

Steagul societății secrete
«Φιλική Εταιρεία»

Alexandru Ipsilanti.
Dionysios Tsokos, 1862

Alexandru Ipsilanti
traversând Prutul.
Peter von Hess

Timp de aproape zece ani, curajoșii greci au luptat pentru libertatea lor. Dar forțele erau inegale: resursele acelor câtorva regiuni în care a avut loc răscoala erau incomparabile cu resursele imensului Imperiu Otoman. Prin urmare, în ciuda succeselor inițiale, revoluția greacă a fost sortită eșecului în absența ajutorului din exterior.

Din păcate, mai târziu, unii politicieni greci și personalități publice au început să nege ajutorul Rusiei, al Marii Britanii și al Franței în crearea unei Grecii independente. Unul dintre ultimele exemple este o scrisoare a mitropolitului de Krini Chiril, exarh al Maltei, pe atunci episcop de Avida, către agenția bisericească de știri Romfea.gr. Preasfințitul Chiril recunoaște existența în Rusia a unei mișcări sociale ample în sprijinul grecilor răsculați, dar afirmă că, aparent, la nivel oficial Rusia nu a făcut nimic pentru Grecia.

**Episcopul
Chiril de Avida**

**Contele Grigory Alexandrovici
Stroganov. Acuarelă, V.I. Hau,
1847**

**Capturarea oraşului Salona (Amfissa)
de către greci. Louis Dupré, 1821**

Acest lucru nu este deloc așa. În primăvara-vara anului 1821, trimisul rus la curtea sultanului, contele G.A. Stroganov a bombardat Înalta Poartă (guvernul sultanului) cu note de protest împotriva represiunilor și pogromurilor (masacrărilor și jefuirilor) împotriva grecilor. În cele din urmă, misiunea rusă a părăsit capitala otomană și relațiile diplomatice dintre cele două țări au fost întrerupte.

La sfârșitul anului 1823, Rusia a fost cea care a inițiat primul proiect internațional de creare a principatelor autonome în Grecia, cunoscut sub numele de planul lui Tatishchev. Dar la acea vreme grecilor li se părea puțin acest lucru. Erau mulțumiți de succesele lor: în 1821 au reușit să câștige Peloponezul, fostul epicentru al revoluției, în 1822 – să învingă cele două armate turcești îndreptate împotriva lor, iar în 1823 trimiterea noilor armate turcești a fost întârziată din cauza revoltei ienicerilor din capitală. În același timp, în toată Europa, în special în Rusia și Franța, se extindea mișcarea publică în sprijinul grecilor răsculați: au fost create comitete în sprijinul cauzei poporului elen, s-au strâns bani pentru răscumpărarea creștinilor capturați și s-au format detașamente de voluntari care erau trimise în Grecia răsculată. Probabil că nicio altă națiune nu a primit un sprijin public atât de larg precum grecii.

Muhammad Ali al Egiptului.
David Wilkie, 1841

Ibrahim Paşa.
Charles-Philippe Larivière,
1846

Theodoros Kolokotronis.
Dionysios Tsokos, 1861

Toate aceste lucruri le-au dat grecilor răsculați o încredere falsă într-o victorie rapidă. Au neglijat chiar faptul că multe fortărețe din regiunea răscoalei erau încă în mâinile garnizoanelor turcești. În 1824-1825, dezacordurile politice din tabăra grecilor răsculați au dus la o serie de războaie civile. Iar în acest timp, sultanul și-a schimbat tactica și solicitat ajutorul vasalului său, conducătorul Egiptului, Muhammad Ali. În 1824, flota turco-egipteană a provocat grecilor răsculați o serie de înfrângeri pe mare și a asigurat siguranța transferului trupelor în regiunea răscoalei pe cale maritimă. În februarie 1825 a început debarcarea trupelor egiptene în Peloponez.

Slăbiți de războaiele civile, grecii nu au putut rezista armatei egiptene perfect înarmate și disciplinate, care era condusă de talentatul lider militar Ibrahim Paşa, fiul lui Muhammad Ali. Fiind înfrânți, mulți participanți la răscoală au fugit care încotro, iar populația, epuizată de foame și de boli, a jurat supunere sultanului. În primăvara anului 1827, doar o mică zonă din nord-estul Peloponezului a rămas sub controlul grecilor răsculați. După cum își amintea mai târziu comandantul trupelor răsculaților, Theodoros Kolokotronis, atunci a venit momentul cel mai critic din destinul grecilor. Suprimarea definitivă a revoluției grecești era aproape o certitudine; doar o minune o mai putea salva.

**Bătălia de la Navarino. I. K. Aivazovsky,
1846 (lupta)/1848 – pictat**

**Portretul amiralului
Lophin Petrovici Heiden.
E. I. Botman, 1877**

Și această minune s-a întâmplat. În martie 1827, Rusia a propus Marii Britanii și Franței să încheie o convenție privind problema greacă pentru a-l obliga pe sultan să facă concesii și să acorde autonomie grecilor. Conform acestei convenții, semnată la 24 iunie (6 iulie) 1827, cele trei puteri au devenit mediatori în rezolvarea conflictului greco-turc. Pentru a forța ambele părți să respecte armistițiul în timpul negocierilor, o escadrilă unită a celor trei puteri a fost trimisă în zona acțiunilor militare. La 8 (20) octombrie 1827, această escadrilă din Golful Navarino a distrus flota turco-egipteană staționată acolo. Cel mai mare succes în acțiunile sale l-a avut partea rusă a escadrilei sub comanda contraamiralului L.P. Heiden. Această bătălie, în amintirea căreia se desfășoară anual evenimente solemne în Navarino, a schimbat radical echilibrul puterii dintre state. Cu toate acestea, Înalta Poartă tot încă nu dorea să audă despre independență sau măcar autonomie pentru greci. După cum este arătat pe bună dreptate în manualul de istorie pentru elevii greci din clasa a VI-a, doar „înfrângerea Imperiului Otoman în războiul ruso-turc din anii 1828–1829, l-a obligat pe sultan să înceapă negocierile”.

La 10 (22) martie 1829, Rusia, Marea Britanie și Franța au semnat un protocol care definea condițiile pentru acordarea autonomiei Greciei, iar reprezentanții ruși au insistat asupra acordării celor mai largi granițe posibile pentru viitorul stat grec. Avansarea rapidă a trupelor rusești în vara anului 1829 și ocuparea de către acestea a Adrianopolului, de unde se deschidea o cale directă spre inima Imperiului Otoman, l-au obligat pe sultan să accepte aceste condiții.

Intrarea armatei ruse în Adrianopol la 8 august 1829

Articolul zece din Tratatul de pace de la Adrianopol (1829), care a pus capăt războiului ruso-turc, îl obliga pe sultan să recunoască atât convenția din 1827, cât și protocolul din martie 1829. Câteva luni mai târziu, la 22 ianuarie (3 februarie) 1830, Rusia, Marea Britanie și Franța au recunoscut Grecia ca stat independent.

A.S.Pușkin a scris mai târziu: „În 1829 atenția Europei a fost atrasă către Adrianopol, unde se hotăra soarta Greciei, care a preocupat gândurile întregii lumi dezvoltate timp de 8 ani. Grecia reînvia, ajutorul

puternic al Nordului îi reda independența și originalitatea”.

Acum, la 200 de ani după aceste evenimente, ne amintim că Rusia a adăpostit refugiații greci care fugeau de represiunea turcă; ne amintim de eforturile misiunii ruse de la Constantinopol de a proteja populația greacă de masacrări și jefuiri; ne amintim de lupta purtată de diplomații ruși care căutau să li se acorde grecilor autonomie și independență; ne amintim de voluntarii ruși, frații Berezansky, împreună cu care un detașament de 180 de persoane a sosit în Grecia răsculată; ne amintim de ofițerul rus Nicolae Rayko, care a devenit comandantul primei capitale a Greciei independente; ne amintim de miile de soldați și ofițeri ruși care au murit în anii 1828–1829 în războiul cu turcii. Ne amintim că fără ajutorul Rusiei, Grecia nu ar fi putut deveni un stat independent. Am dori ca și grecii să-și amintească aceste lucruri.

O sursă: <https://mospat.ru/ro/authors-analytics/86830/>